

ALEXANDRA VRÁBELOVÁ

Tajomstvo Opery

Tajemstvo Opery

Text © Alexandra Vrábellová 2021

Cover photo © František Bodnár 2021

Slovak edition © Amneris, s.r.o., Bratislava 2021

Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-973807-2-4

Tajomstvo Opery

ALEXANDRA VRÁBELOVÁ

Opera Garnier

Bol studený zimný večer. Vonku už bola tma. Paríž bol zahalený do nádherného tmavomodrého zamatu ako na Van Goghovom obraze *Hviezdna noc nad Rhônou*.

Kráčala som smerom k najkrajšej stavbe tejto štvrte, parížskej Opere Garnier. Predstavenie v opere nezačne vtedy, keď sa zdvihne opona, ale oveľa skôr. Cesta do divadla z chodníka Place de l'Opera k miestu v hľadisku je zážitok sám o sebe. Najprv prechádzate jedným z oblúkov fasády s rozsiahlou polychrómovou kompozíciou. Potom prejdete k pompéznemu mramorovému schodištiu *Grand Escalier* a kráčate nahor.

Tam vás ohromí obrovská kruhová galéria s balkónmi a sochami držiacimi obrovské svietniky.

Keď Charles Garnier vyhral súťaž so svojím návrhom budovy pre Napoleona III., bol to pomerne neznámy tridsaťpäťročný architekt. Dôvodom stavby novej opery bol neúspešný pokus o atentát na Napoleona III. na ceste do vtedajšej opery. Cisár chcel budovu s bezpečnejším prístupom. Vzniklo tak vtedy najväčšie divadlo na svete.

Stavbu však sprevádzali mnohé prekážky. Objav podzemného jazera pod jeho budúcimi základmi, francúzsko-pruská vojna, Parížska komúna a požiar v roku 1873.

Operu Garnier otvorili až po pätnástich rokoch výstavby v roku 1875. Až vtedy sa konečne stala tým, čo jej tvorca zamýšľal - miestom zábavy a zdrojom fantázie bohatej parížskej smotánky.

Ani som si už nevedela spomenúť, ktorý z mojich spolužiakov prišiel s tým bláznivým nápadom. Ale presne viem, kvôli ktorému som sa odhodlala toto všetko podstúpiť.

Kučeravý Étienne s bezstarostným úsmevom zamestnával moju myseľ už pol roka. Nepodarilo sa mu spraviť dva zápočty a predmety si musel zopakovať s naším ročníkom.

Bol úplne iný ako ja – extrovertný, vždy stredobodom pozornosti, obklopený spolužiakmi, prvý tam, kde sa niečo dialo, pripravený zrealizovať každý nápad.

Neveril, že by som niečo také urobila.

Tak veľmi som ho chcela presvedčiť, že sa mylí!

Že nie som nudná študentka, ktorá len celé dni vysedáva pri knihách.

Že aj ja mám v sebe niečo odvážne.

A tak sme sa so spolužiakmi stavili.

Každý mal stráviť noc v nejakej známej budove.

Mohla to byť knižnica, kostol, galéria. Čokoľvek zaujímavé.

A v Paríži bolo teda z čoho vyberať!

Étienne bol prvý, kto to dokázal bez toho, aby ho objavili.

Prebdel noc v Múzeu Eugèna Delacroixa. Spôsobil tým veľký rozruch medzi študentami. Všetci sme ho obdivovali, že sa mu to podarilo.

Končili sme práve zimný semester v predposlednom ročníku na École nationale supérieure d'architecture Paris-Malaquais.

ENSA bola skvelá vysoká škola. Keď ma na ňu prijali, bola som veľmi šťastná.

Ako dievča z malého mesta som sa nesmierne tešila, že môžem študovať v Paríži, navyše taký prestížny odbor ako architektúra.

Bol to môj splnený sen.

Zo stavieb ma najviac fascinovala Opera Garnier. Doma som mala jej pôdorysy, vedela som presne, ako bola postavená a chodievala som tam aj na predstavenia.

Moja voľba bola preto jednoznačná – strávim noc v Opere Garnier.

Večer u Opere

Posledné januárové operné predstavenie sa hralo v stredu, a vtedy som sa chystala zrealizovať svoj plán. Mala som dobre premyslené, ako to uskutočním.

Na tento dobrodružný večer som si vzala pohodlné dlhé šaty z úpletu, vlnený kabát a namiesto kabelky som si zobrala malý praktický ruksak. Okrem bežných vecí, ktoré som nosievala každý deň, som si do ruksaku vložila pre istotu aj malý skladací nožík. Hneď po predstavení som sa chcela votrieť do jednej z lôží, kde som sa plánovala ukryť a zotrvať tam do rána. Keď sa Opera o desiatej otvorí, môžem sa zamiešať medzi ľuďmi, ktorí prišli na dennú prehliadku.

V Opere ma nečakalo len jedno predstavenie, ale rovno dvojprogram, ktorý som videla po prvý raz.

Bola som nadšená.

Večer bol venovaný dvom najvýnimočnejším francúzskym skladateľom – Debussymu a Ravelovi.

Najprv hrali balet, *L'Après-midi d'un faune*, a za ním nasledovala opera *L'Enfant et les sortilèges*. Libreto *L'Enfant et les sortilèges* napísala Colette a Ravelova hudba ho jemne doprevádzala.

Príbeh je o neposlušnom dieťati, ktoré ničí a ubližuje všetkému naokolo – svojim hračkám, rastlinám v záhrade a zvieratám. Potom s prekvapením zistí, že nešťastné predmety v jeho izbe ožijú. Mala som skvelé miesto a popri deji som si vychutnávala pohľad na interiér Opery.

Auditórium malo tvar podkovy, aby diváci dobre videli a súčasne boli videní. Jeho kovovú konštrukciu zakrýval mramor, zamat a pozlátené ozdoby. Výstuž niesla váhu osemtonového krištáľového lustra s viac ako tromi stovkami žiaroviek.

Jediné, čo ma vždy rušilo, bola surrealistická maľba na strope od Marca Chagalla z roku 1964. Vôbec sa do tohto noblesného priestoru nehodila.

Dej Ravelovej opery ma úplne pohltil, ale stále som sa nemohla odpútať od myšlienok a obáv, ako zrealizujem svoj plán.

Keď sa predstavenie skončilo, premiestnila som sa s ostatnými na chodbu a vzala som si zo šatne kabát.

Čakala som, kedy sa to tam trochu vyprázdni.

Stále však chodili ľudia, a tak som sa šla schovať na toaletu.

Nervózne som pozerala na hodiny na mobile.

Čas sa pomaly vliekol.

Snažila som sa počkať aspoň pätnásť minút a vykukla som.

Zdalo sa mi, že sa priestor pomaly vyludňuje.

Zamierila som k lôžam.

Vyskúšala som dvere jednej z nich.

Opatrne som ich otvorila, ale hneď som cúvla.

Vyrušila som nejaký bozkávajúci sa párik.

Zamrmlala som ospravedlnenie a rýchlo som zavrela.

Skúsila som ďalší vchod do lôže.

Tentoraz bola prázdna.

Kabát som hodila na stoličku, prikrčila som sa a sadla som si na podlahu, aby ma nebolo vidieť z javiska.

Vydýchla som si.

Išlo to ako po masle.

Onedlho sa však rozleteli dvere. Bola to uvádzачka.

Rýchlo som si klakla a vyhovorila som sa, že sa mi stratila kontaktná šošovka.

Netrpezlivo sa na mňa pozerala a čakala, kým odídem.

Chvíľu som ešte akože šmátrala po zemi, potom som sa zdvihla, vzala si kabát a poslušne som zamierila von z lôže.

Uvádzачka ma ešte sprevádzala pohľadom, či skutočne idem k východu. Ignorovala som ju, začala som si robiť selfie pri balkóne a pokračovala som smerom do *Grand Foyeru*.

Keď som sa párkrát odfotila, konečne to vzdala a odišla kontrolovať ďalšie lôže.

Na chodbách už nebol nikto.

Uvažovala som, kam sa schovám.

Naspäť do hľadiska som sa vrátiť nechcela, mohla by som zase natrafiť na uvádzачku. To by už bolo priveľmi nápadné.

Našťastie som ešte mala plán B.

Keď som pred tri a pol rokom prišla študovať do Paríža, prvýkrát som si budovu Opery prezrela v rámci dennej prehliadky.

Pre turistov bolo otvorené len prvé nadzemné podlažie, ale keď sa nikto nepozeral, preskočila som bordovú šnúru, ktorá zabraňovala vstupu na schodište.

Na druhom až štvrtom podlaží boli vstupy do lóží. Keď som si to tam prezerala, natrafila som na okrúhlu miestnosť so zrkadlami.

Len tak zo zvedavosti som strčila prsty do medzery, kde sa spájali zrkadlá, a skúsila potiahnuť k sebe.

Skoro som od prekvapenia odpadla, keď sa naozaj otvorili!

Bolo to neveriteľné, ale nachádzala sa tam tajná miestnosť.

Reálna skrýša za zrkadlom!

Síce miniatúrna, na odloženie vecí pre upratovačku, ale skutočná.

Na okamih som ešte zaváhala, či nemám predsa len odísť z budovy.

Večer by som strávila v mäkkej posteli namiesto toho, aby som sa tu niekde krčila a riskovala, že ma môže niekto objaviť.

Bolo to veľmi lákavé.

Ale keď som si predstavila, ako budem Étienнови a ostatným spolužiakom rozprávať svoje zážitky, znova ma to naštartovalo.

Vybehla som teda hore po schodoch.

Už tam nikto nebol.

Išla som do ľavého krídla budovy, kde sa nachádzal polkruhový

priestor so zrkadlami.

Posunula som jedno z nich a stena sa pekne otvorila.

Stálo tam vedro a mop.

Vstúpila som dnu.

Keď som zavrela, zistila som, že priestor je skutočne veľmi tesný.

Ledva som sa tam zmestila.

Stála som v takom úzkom výklenku, že som si nemohla ani sadnúť.

Dúfala som, že teraz večer už nebudú Operu upratovať.

To by bolo naozaj trápne, keby ma tam niekto objavil.

Určite by som ich svojou prítomnosťou vydesila.

Pri myšlienke, ako by sa asi zatvárali, som sa pousmiala.

Teraz som musela už len vydržať.

Aspoň pol hodinu. Možno hodinu.

Už som prišla do bodu, kedy nebolo návratu.

Nemohla som vyjsť a tváriť sa, že som náhodný návštevník.

Lahšie sa niečo plánuje na internáte, ako sa potom uskutoční priamo na mieste. Napriek tomu, že sa mi zatiaľ celkom darilo, bola som stále v napätí. Netušila som, ako dlho bude trvať, kým všetci z budovy odídu.

Účinkujúci sa ešte asi prezliekali, ale vedela som, že na chodbe ich už v tomto čase nestretnem. Odchádzali z budovy východom pre personál. Uvažovala som, či je v noci v budove nejaký strážnik.

Pravdepodobne tam mali bezpečnostnú službu.

Ľutovala som, že som si to predtým neoverila.

Ak vyjdem priskoro, objavia ma.

Rozhodla som sa, že si skrátim dlhú chvíľu a urobím si zopár fotiek. Spolužiakom som chcela do spoločného četu poslať selfie z Opery a priamo z tejto kobky.

Ale nemala som signál. Netušila som, či moja správa vôbec odišla. Spomenula som si na Pocho poviedku *Zaživa v hrobe*. Boli tam realisticky opísané pocity človeka uväzneného v úzkom priestore.

Zamrazilo ma. Čo keby som sa tu zasekla?

Stála som tam a hľadela som sa do steny pred sebou, osvetlenej mobilom.

Nemohla som sa ani poriadne pohnúť a cítila som len rytmus svojho dychu.

Keď som si myslela, že tam stojím aspoň desať minút, pozrela som sa na mobil. Uplynuli sotva tri minúty.

Začala ma bolieť hlava. Napila som sa z fľaše trochu vody.

Nečakala som, že to bude také náročné.

Vzdych bol suchý a chcela som si odkašľať, ale bála som sa, aby ma neobjavili.

Snažila som sa myslieť na to, čo budem robiť, keď sa po tejto noci vrátim na internát.

Určite si dám sprchu a dobrú horúcu kávu.

Predstavovala som si, ako končím letný semester a idem na prázdniny do Autun.

Ako sa stretnem s rodičmi a starším bratom.

Spomenula som si na svoju starkú a jej skvelý jablkový koláč
a croque-monsieur.

Na kamarátky zo strednej a naše výlety po okolí.

Pomáhalo mi to upokojiť sa.

Keď uplynulo asi štyridsať minút, opatrne som pootvorila dvere
a vyzrela som von.

Bolo už niečo po jedenástej, vyše hodinu po predstavení.

Všade bola tma.

Dovnútra prenikalo len svetlo z vonkajšieho osvetlenia budovy.

V ruke som držala mobil, ktorý som využila ako baterku.

Keď som spravila pár krokov, uvedomila som si, že moje topánky
hlasno klopajú. Vyzula som sa a dala som si ich do ruksaku.

Prešla som k chodbe, z ktorej sa dalo vstúpiť do lôží, a postupne som
skúšala jedny dvere za druhými. Nič nešlo otvoriť.

Zišla som o poschodie nižšie, kde bol hlavný vstup do hľadiska.

Pomyslela som si, že keby sa mi podarilo prejsť krížom cez
javisko, našla by som medzi kulisami miesto, kde by som sa mohla
nepozorovane ukryť.

Vtom som začula v hornej časti hľadiska nejaké zvuky.

Určite to bola uvádzačka.

Našťastie, všade bolo prítmie.

Vypla som mobil, aby ma nenašla podľa svetla.

Rýchlo som zamierila k prvému radu.

Vtedy som zistila, že k javisku sa nedostanem, pretože sa nachádza až za priestorom pre orchester.

Musela som najprv zoskočiť do orchestriska.

Pozrela som sa dole.

Bolo to asi vo výške dvoch metrov.

Mala som strach, ale musela som ísť ďalej.

Kabát som teda hodila do priestoru podo mnou, chytila som sa za okraj a pomaly som sa spustila.

Nohy mi dopadli na drevenú podlahu.

Ešteže som si predtým vyzula topánky.

Zodvihla som kabát, potichu som prešla chodbou, ktorá sa nachádzala pod javiskom, a potom som vybehla schodmi rovno do zákulisia.

Až teraz som si uvedomila, aké je obrovské.

Stáli tam monumentálne časti dekorácií z rôznych predstavení.

Kovové konštrukcie na spúšťanie kulís a opony siahali do výšky desiatok metrov.

Zastala som a započúvala som sa.

Žiadne zvuky.

Zdalo sa, že už všetci odišli.

Zbehla som po najbližšom schodišti nadol a skúsila som kľučku prvej miestnosti, na ktorú som natrafila.

Na moje prekvapenie sa mi dvere podarilo otvoriť.

Vošla som dovnútra. Konečne som si vydýchla.

Rozsvietila som mobil.
Vyzeralo to, že som sa ocitla v kostymérni.
Bola to dlhá miestnosť a po obvode boli rozvešané šaty.
Prešla som až na koniec miestnosti a zistila som, že je prepojená
s ďalším skladom s kostýmami.
Stálo tam pohodlné kreslo, do ktorého som si unavene sadla a kabát
som položila na drevený stôl.
Tu som sa mohla bezpečne skryť.

Odrazu som začula kroky.
Zmeravela som a vypla som mobil.
Náhle sa otvorili dvere.
Našťastie som sedela vzadu a potme, tak ma asi nevideli.
Dvere sa vzápätí zabuchli. Počula som štuknutie zámku.
Niekto zamkol dvere!
Toto nemôže byť pravda!
Najradšej by som sa rozbehla k dverám, ale vydržala som ešte chvíľu
sedieť. Začala som prsty do operadla kresla.
Musím narátať aspoň do desať, aby som sa neprezradila nejakým
hlukom!
Potom som sa pomaly zdvihla z kresla a po špičkách som podišla
k dverám.
Opatrne som skúsila kľučku.
Dvere sa ani nepohli.
Na chvíľu som zadržala dych.

Vpascei

Som v pasci!

Čo sa stane, ak ma tu ráno nájdu?

Bezmocne som sa zviezla na zem.

Ako paralyzovaná som ostala sedieť na podlahe.

Čo teraz?

Čo bude so mnou?

Hlavou mi prebehlo, čo sa môže stať.

Až teraz som si uvedomila všetky možné dôsledky.

Budem vyzeráť ako zlodějka!

Možno zavolajú aj políciu.

Možno ma vyhodia zo školy.

Vtedy mi to došlo.

Bol to zlý nápad.

Celá tá absurdná stávkka!

Nemala som sem vôbec chodiť.

Chcelo sa mi plakať.

Ako som sa tu mohla nechať takto hlúpo zavrieť?

Hnev mnou lomcoval tak, že by som najradšej päťou udrela do steny.
Len zvyšky rozumu a sebaovládania ma uchránili od toho, aby som to urobila.

Tým by som sa len prezradila.

Zhlboka som sa nadýchla a pomaly vydýchla.

Potrebovala som sa upokojiť.

Začala som uvažovať.

Napadlo mi, že mám v ruksaku vreckový nožík.

Skúsím ním otvoriť dvere.

Vstala som zo zeme a rozsvietila som v miestnosti svetlo.

S nádejou som vytiahla nožík.

Otvorila som ho a skúsila som pošmátrať v zámku.

Bolo to márne.

Vo filmoch to išlo vždy tak ľahko.

A mne to vôbec nefungovalo.

Prechádzala som sa po miestnosti ako lev v klietke a snažila som sa vydolovať z pamäti všetko, čo som o Opere Garnier vedela.

K dispozícii som mala len pôdorys prvého nadzemného podlažia.

Tieto šatne tam neboli zakreslené.

Z kostymérne nevedol iný východ, iba tie dvere, ktoré zvonku zamkli.

Niekde podo mnou sa pravdepodobne nachádzalo jazero.

Len som netušila, ako sa k nemu ide.

Ak sa nedá dostať nadol, nedalo by sa ísť nahor?

Rozhliadla som sa okolo seba.

Nado mnou križovali strop dlhé kovové tyče a na nich viseli rozvešané sukne pre baletky.

Nad nimi, v úrovni nad stropom, bol prechod do ďalšej miestnosti.

Možno by som tam mohla vyliezť a nájsť alternatívny východ.

Len som sa potrebovala dostať hore.

Napadlo mi použiť dlhý stôl, ktorý sa tiahol stredom pozdĺž celej miestnosti.

Bol mohutný a podobal sa skôr na obrovský sekretár. Nedalo sa s ním ani pohnúť. Vyštverala som sa naň a natiahla ruky. Ale aj keď som dočiahla na konštrukciu, nedokázala som sa vytiahnuť.

Zoskočila som a hľadala som čokoľvek, čo by mi mohlo pomôcť.

Použiť kreslo a dať ho na stôl bola tiež možnosť, ale ideálne by bolo vyjsť priamo na bočnú rímsu popri stene a nie na tenkú konštrukciu, ktorá pretínala strop.

Ešte raz som prešla po celej kostymérni a za jednou skriňou som našťastie našla rebrík.

Aby som mala voľné ruky, kabát som si obliekla na seba. Na ramená som si prehodila ruksak. Rebrík som oprela o stenu, vyliezla na najvyšší stupienok a pevne som uchopila kovový rám.

Podarilo sa mi vytiahnuť hore. Dostala som sa tak na rímsu, ktorá sa vinula okolo celej miestnosti vo výške asi troch metrov.

Vtedy som si uvedomila, že som nechala rozsvietené.

Kašľať na to. Nebude to podozrivé.